

DOI 10.31392/ONP.2786-6890.2(1).2022.04
UDC 378.091.3:373.3.011.3.011.3.-051

DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL LANGUAGE COMPETENCE OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHER

Oksana Miroshnichenko,
Senior Lecturer Department of Pedagogy
and Teaching Methods of Ukrainian
and Foreign Languages,
National Pedagogical Dragomanov University,
Pyrohova str., 9, Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-1634-4855>
e-mail: oksanamiro1970@ukr.net

Abstract. *The article deals with the formation of professional broadcasting competence of a future primary school teacher as an important component of professional training of specialists in the education system of Ukraine. The maintenance of the basic concepts “competence”, “competence”, “professional competence”, “communicative competence” are analyzed. Various approaches to determining the essential characteristic of professional competence and its component composition are highlighted. It is determined that the process of developing professional speech competence of future English teachers should be carried out on the basis of integration of general professional and special disciplines, using interactive technologies. According to the requirements of the NSW concept and standard programs, they described two cycles of primary education, noting that primary education experienced the very first reformation.*

They presented the main components of the competence of the future teacher, which should be formed by students of higher educational institutions. It was found that the process of developing professional competence depends on the environment, so the environment itself should stimulate professional self-development. Identify the stages of formation of professional competence. The importance of professional-pedagogical communication is described, as it is the main form of pedagogical process and occupies an important place in the formation of professional competence of the future English teacher. Define the concept of “language culture” of primary school teachers and characterize its features.

We pointed out that the main components of the competence of the future teacher, which are formed among students of higher educational institutions, are the following: knowledge, abilities, skills, individual psychological characteristics of a person. It is noted that in the educational process, the cognitive activity of students should be leading. The possibility of combining the attitude to the development of the student’s personality and the formation of practical-oriented competence is substantiated. It is noted that the professional competence of a foreign language teacher consists of special competence (personal and non-representative knowledge, i.e. knowledge of general and fundamental disciplines), technological (methodological), management (organizational, business) and communication skills. A characteristic sign of communicative competence, leading methodologists see organic inclusion in the competence of a specialist, technology and leadership as means of their implementation.

Keywords: *competence, communicative competence, speech competence, professional speech competence, primary school teacher.*

DOI 10.31392/ONP.2786-6890.2(1).2022.04
УДК 378.091.3:373.3.011.3.011.3.-051

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Мірошниченко О. В.
старший викладач кафедри педагогіки
і методики навчання
української та іноземної мов,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова,
вул. Пирогова, 9, Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-1634-4855>
e-mail: oksanamiro1970@ukr.net

Анотація. У статті розглядаються питання формування професійної мовленнєвої компетентності майбутнього вчителя початкової школи, як важливої складової професійної підготовки фахівців у системі освіти України. Проаналізовано зміст основних понять «компетенція», «компетентність», «професійна компетентність», «комунікативна компетентність». Висвітлено різні підходи до визначення сутнісної характеристики професійної компетентності, її компонентний склад. Визначено, що процес формування професійної мовленнєвої компетентності майбутніх вчителів англійської мови необхідно здійснювати на основі інтеграції загально-професійних і спеціальних дисциплін, з використанням інтерактивних технологій. Відповідно до вимог концепції НУШ та стандартних програм описано два цикли початкової освіти, відзначивши, що початкова освіта зазнала реформації найперша.

Презентовано основні складові компетентності майбутнього викладача, які повинні формуватися у студентів закладів вищої освіти. Встановлено, що процес розвитку професійної компетентності, залежить від навколишнього середовища, тому саме середовище має стимулювати професійний саморозвиток. Виділено етапи формування професійної компетентності. Описано важливість професійно-педагогічного спілкування, яке є основною формою педагогічного процесу і займає вагоме місце у формуванні професійної компетентності майбутнього вчителя англійської мови. Дано визначення поняттю «культура мови» вчителя початкової школи та схарактеризовано його ознаки.

Вказано на те, що основними складовими компетентності майбутнього викладача, котрі формуються у студентів закладів вищої освіти є наступні: знання, здібності, навички, індивідуально-психологічні особливості людини, акмеологічні варіанти. Зазначено, що в освітньому процесі провідною має бути пізнавальна діяльність студентів. Обґрунтовано можливість поєднання ставлення до розвитку особистості студента та формування практико-орієнтованої компетентності. Виділено, що професійна компетентність вчителя іноземної мови складається зі спеціальної компетентності (особистісні та непередметні знання, тобто знання загальноосвітніх і фундаментальних дисциплін), технологічних (методичних), управлінських (організаційних, ділових) та комунікаційних умінь. Характерною ознакою комунікативної компетентності науковці й педагоги-практики вважають органічне поєднання технологій навчання та лідерство, як засобів її реалізації.

Ключові слова: компетентність, комунікативна компетентність, мовленнєва компетентність, професійна мовленнєва компетентність, вчитель початкової школи.

Вступ та сучасний стан проблеми дослідження. Останнім часом до словникового запасу додані нові терміни, які використовуються для опису діяльності вчителя англійської мови, а саме: «професійна компетентність», «професійна компетентність», «соціальна компетентність», «педагогічний професіоналізм» та інші. Сьогодні поняття «компетентності» стає актуальним. Дослідники пов'язують це з багатьма факторами, оскільки компетентії – це показники, що визначають готовність студента чи випускника жити, його подальший розвиток та активну участь у суспільстві, а вчителя – розвиток професійно важливих якостей особистості, тобто педагогічного професіоналізму.

Основним завданням сучасної освітньої системи в Україні є створення умов для розвитку та самореалізації кожної людини та забезпечення якісної освіти випускників загальної середньої та вищої освіти. Переважна більшість освітян, дослідників та педагогів-практиків впевнені, що підготовка фахівців у всіх сферах в рамках компетентнісного підходу повинна відбуватися на новій концептуальній основі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процес реформування початкової освіти вимагає змін у підготовці майбутніх учителів початкових класів загалом та вчителів англійської мови початкових класів, зокрема. Реалізація концепції «Нова українська школа» призвела до пошуку нових методологічних підходів до організації викладання іноземних мов та, як результат, оновлення методів, форм та засобів професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови в початкових школах, які вміють обирати навчальні програми, методи навчання, застосовуючи нові методи разом із учнями, впроваджуючи інноваційні технології навчання іноземних мов для дітей молодшого шкільного віку.

Комунікативну компетентність з погляду лінгвістики, педагогіки, психології, соціології, теорії комунікації, культурології досліджували зарубіжні вчені L. Bachman, M. Canale, N. Chomsky, K. Foss, O. Argie, J. Koester, D. O'Hair, A. Palmer, G. Rickheit, H. Widdowson, C. Sabee та ін.

У той же час проблема розвитку мовленнєвої компетентності як складової професійного навчання залишається актуальною і донині, оскільки її підвищення у всіх сферах життя зрештою означає: раціоналізацію механізмів соціального управління; утвердження діалогу як найважливішої форми спілкування; єдиний спосіб вирішення глобальних проблем «цивілізаційних викликів»; формування моральної, духовної особистості шляхом розширення відповідальності та свободи, в якій людина шукає сенсу життя.

Мета дослідження. Здійснення наукового аналізу сучасних підходів до тлумачення сутності, змісту та складових професійної мовленнєвої компетентності майбутнього вчителя початкової школи.

Завдання дослідження: проаналізувати зміст основних понять «компетентність», «компетентність», «професійна компетентність», «комунікативна компетентність»; здійснити опис складових компетентності майбутнього вчителя; представити етапи формування професійної мовленнєвої компетентності майбутнього вчителя початкової школи.

У дослідженні використано такі **методи**: аналіз джерельної бази для поглибленого вивчення проблеми дослідження в контексті класичних, нових методологічних, психолого-педагогічних теорій; конкретизація основних понять для подальшої розробки питань, пов'язаних з формуванням професійної мовленнєвої компетентності майбутнього вчителя початкової школи; узагальнення результатів дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Початкова школа перша за інші рівні освіти стала об'єктом оновлення і кардинальних змін. Сучасний контекст викладання іноземних мов у початкових класах повинен виражати особливий зв'язок між мовою та культурою, створювати мовне середовище, включати процеси інтеграції культурних компонентів у процес вивчення іноземної мови. Відповідно до вимог концепції НУШ та стандартних програм пропонується два цикли початкової освіти:

- перший цикл (1-2 класи) – адаптивна гра;
- другий цикл (3-4 класи) – основний цикл.

Ця структура навчальної програми вимагає від викладачів вибору форм, методів, прийомів та ресурсів ефективного вивчення іноземних мов та розвитку необхідних життєвих навичок учнів, які допоможуть їм у майбутньому почуватись комфортно в глобальному, багатонаціональному та полікультурному середовищі. Тому в сучасних умовах вчитель повинен мати здатність проводити навчальну діяльність та спілкуватися іноземною мовою на досить високому рівні, щоб самому мати позитивні результати у навчанні та навчанні учнів, що є професійною компетентністю вчителя.

Основними складовими компетентності майбутнього вчителя, які повинні формуватися на етапі навчання в закладі вищої освіти, є:

- знання – логічна інформація про довкілля та внутрішній світ людини;
- здібності – психічні утворення, суть яких полягає в засвоєнні людської діяльності;
- навички – дії, що ведуть до автоматизму; професійна позиція – система сформованих установок та орієнтацій, установок та оцінок внутрішнього та екологічного досвіду, реальності та перспектив;
- індивідуально-психологічні особливості людини – поєднання різноманітних структурно-функціональних компонентів психіки, що визначають індивідуальність, стиль діяльності, поведінку та виявляються в якостях особистості;
- акмеологічні варіанти – внутрішні патогени, що викликають потребу в саморозвитку, творчості та самовдосконаленні [5, с. 152].

Варто відзначити, що серед учених немає єдиної думки щодо визначення понять «компетенція» і «компетентність». Деякі дослідники (А. Колмогоров, М. Кабардов, Д. Новіков та ін.) вважають ці поняття синонімічними, тоді як інші вчені розділяють ці категорії. Поняття компетентності прийшло до нас із-за кордону. Вважається, що компетентнісний підхід до навчання зародився в США. Саме слово англійського походження «competence» і у перекладі означає як «компетентність» та і «компетенцію». Однак у синонімічній серії слова «компетентність» є кваліфікація, вміння, навички, знання та «компетенція» – юрисдикція, підготовка. Теоретичну основу феномена компетентності вчені пов'язують з ім'ям відомого американського лінгвіста Н. Хомського, який сформулював терміни «компетенція» і «компетентність» в теорії мови в 1960-х роках.

На думку А. Хуторського, компетентність – це готовність використовувати набуті знання, вміння та навички, а також способи життя для вирішення практичних і теоретичних проблем, а також поняття компетентності, яке, на його думку, має відповідну компетентність, якій відповідає його особисте ставлення до цієї компетенції та об'єкта діяльності [13, с. 58-64]. Відповідно до інтерпретації В. Ягупова та В. Свістуна, компетентність – це готовність займатися певною професійною діяльністю та наявність професійно важливих характеристик фахівця, що сприяють цій діяльності [15, с. 3]. На думку українських вчених Г. Данилова, О. Ситник, О. Лошкі-

на, О. Пометун, Т. Смагіна та ін. поняття компетентність включає не лише технічні знання, вміння та досвід, а й здатність ефективно використовувати їх у професійній практиці.

На думку І. Чемеріса, терміни «компетентність» і «компетенція» не можуть відрізнятися за сферою застосування, оскільки за визначенням вони належать до професійної сфери людини; обидві концепції мають багатокомпонентну структуру, тому компетентність не слід розглядати як структурну одиницю компетентності [14, с. 84-87]. О. Бігіч трактує «компетентність» як інтегрований освітній результат, присвоєний людиною. На її думку, компетентності є реальною передумовою для набуття знань, досвіду та формування рис особистості, які функціонують у певному суспільстві. Тому набуття компетентності є компетентністю [3, с. 129-132].

Дослідники-практики А. Вербицький та О. Лактіонова, відзначають, що у процесі навчання пізнавальна діяльність студента повинна бути провідною. Вони обґрунтовують можливість поєднання ставлення до розвитку особистості студента та формування орієнтованої на практику компетентності.

На думку І. Зимньої, головною метою освітнього процесу є розвиток ключових компетентностей. Під «компетентністю» авторка має на увазі інтелектуально та особистісно обумовлений досвід, заснований на знаннях. Цей досвід (захоплений у формі компетенцій) стосується трьох відносин, у яких бере участь кожна людина. Це ставлення до себе як до особистості, взаємодія з іншими людьми, ставлення до діяльності (у різних її видах і формах) [7, с. 25-26].

Мовна компетентність, яка визначається загально визначеними мовними нормами, зокрема орфоепічними, лексичними, словотворчими, граматичними, стилістичними [7, с. 3], знаходиться у безпосередньому зв'язку з мовною компетентністю, яка «охоплює систему знань мови та навички, необхідні для спілкування, потрібні в різних видах мовної діяльності» [7, с. 4]. За своєю єдністю вони є частиною концепції мовно-комунікативної професійної компетентності сучасного вчителя англійської мови, яка, на думку К. Климової, визначається як «сукупність вимог», що включає:

- 1) систематизоване знання мови як вищої культурної спадщини;
- 2) знання правил мовного спілкування;
- 3) знання норм мови, вміння та вміння оптимально використовувати ці знання у професійному спілкуванні, здатність до рефлексії, розвинуте «почуття мови» [8, с. 38-39].

Запропоновані вимоги можуть бути покладені в основу концепції мовної та комунікативної професійної компетентності сучасного вчителя англійської мови.

У національних та наукових розробках існують різні підходи до інтерпретації змісту, обсягу та структури понять «комунікативна компетентність» та «професійно комунікативна компетентність». Комплексний аналіз методологічних джерел свідчить про те, що обсяг поняття «професійна комунікативна компетентність» визначається вужче, ніж «комунікативна компетентність», оскільки критерії професійної діяльності визначають відповідні показники та рівень мовленнєвої активності майбутнього фахівця.

На думку німецького дослідника Х. Шредера, професійна комунікативна мовленнєва компетентність – це готовність, здатність ефективно спілкуватися з людьми, відповідальність перед ними, мова та спеціальні знання, а також власне «Я» (его-компетентність) [17, с. 103]. Як бачимо, вчений приділяє особливу увагу соці-

альним характеристикам компетентності фахівця, які виявляються у спілкуванні з іншими, особистій відповідальності при здійсненні професійних функцій.

У звіті «Report of the Competencies Workgroup» штату Нью-Йорк компетентність визначається як якість працівника, що сприяє успішній роботі та досягненню організаційних результатів, включає знання, вміння та навички, а також інші властивості, такі як цінності, мотивація, ініціатива та самоконтроль [16].

Мовленнєва компетентність учителя англійської мови початкової школи, на думку Н. Ашиток, відображає цілісний прояв професіоналізму, елементів професійної та загальної культури (достатній рівень освіти для самоосвіти та самостійного вирішення пізнавальних проблем), досвід навчальної діяльності та освітньої діяльності творчість, зазначена в певній системі знань, умінь та навичок, готовність професійно взаємодіяти з усіма, хто бере участь у навчальному процесі [1, с. 10-13].

Враховуючи вимоги до майбутніх учителів іноземних мов та особливості їх професійної діяльності, О. Трофименко визначив ті компетенції, без підготовки яких, на думку вченого, підготовку вчителя не можна вважати задовільною: лінгвістичну, комунікативну, етнокультурну, інформаційно-комунікативну наука, методологічну, літературну, освітню, психологічну [13, с. 12]. На думку Л. Долгова, професійна компетентність вчителя іноземної мови складається із спеціальної компетентності (особисті та непередметні знання, тобто знання загальних та фундаментальних дисциплін), технологічних (методологічних), управлінських (організаційних, ділових) та комунікативних навичок. Автори розглядають органічне включення до складу компетентності фахівця, технології та лідерства як засіб їх реалізації, як характеристику комунікативної компетентності [7, с. 207-210].

О. Берковецька і О. Бернацька відзначають, що для підвищення якості іноземної підготовки майбутнього учителя необхідне: «використання педагогічних ситуацій в процесі навчання англійської мови, на основі інтерактивної діяльності та використання відповідного інструментарію (газети, журнали, фотокартки, плакати, таблиці, проектори, магнітні дошки; фільми, телебачення, відеозаписи; комп'ютерні програми, Інтернет) сприяє підвищенню якості вивчення англійської мови. Саме цей підхід характеризується такою якістю організації освітнього процесу, при якому: студенти активно спілкуються один з одним, обмінюючись інформацією, між учасниками спілкування складаються оптимальні взаємостосунки» [2].

О. Бернацька зауважує, що для підвищення якості вивчення англійської мови важливим є: «використання педагогічних ситуацій в процесі навчання англійської мови, розробка системи педагогічних ситуацій соціальної спрямованості, що відбиває характерні риси майбутньої професійної діяльності вчителя, дозволяє активізувати дидактичний процес, здійснювати особистісно-орієнтований підхід, сприяє розвитку професійної компетенції студентів, підвищує якість вивчення англійської мови» [2].

Саме тому ми розуміємо професійну мовленнєву компетентність майбутнього вчителя початкової школи як цілісний розвиток особистості, що включає низку соціальних, полікультурних, когнітивно-технологічних та особистісних компонентів, необхідних для успішного навчання з урахуванням специфіки іноземної мови викладання.

Проаналізувавши різні визначення поняття «професійна компетентність вчителя», ми спробуємо сформулювати своє: **професійна компетентність учителя** – це сукупність різноманітних знань та практичних навичок, які допомагають успішно здійснювати освітню діяльність, як вроджену здатність працювати з іншими людьми у поєднанні з відповідними моральними якостями.

Компетентність визначається як характеристика особистості і поділяється на кілька типів, на яких базується зрілість людини у професійній діяльності:

– соціально-психологічна компетентність, яка визначається як здатність особистості ефективно взаємодіяти з іншими в системі міжособистісних відносин (здатність орієнтуватися в соціальних ситуаціях, вибрати відповідні канали спілкування тощо);

– комунікативна компетентність – накопичення знань, навичок вербальної та невербальної комунікації;

– техніко-педагогічна компетентність як здатність продуктивно спілкуватися в умовах, встановлених педагогічною системою [9, с. 93-96].

Компетентності залежать від контексту та стосуються конкретних цілей конкретної діяльності та особистого досвіду вчителя. Але для всіх вчителів існує група спільних компетенцій, так званих ключових компетентностей, які мають такі характеристики: багатofункціональність, надсуб'єктивність, багатовимірність, що вимагають значного інтелектуального розвитку особистості майбутнього педагога.

Формування професійної мовленнєвої компетентності майбутнього вчителя початкової школи є циклічним, коли під час здійснення навчальної діяльності необхідно постійно вдосконалювати професіоналізм, і кожен раз ці фази повторюються, але в новій функціональній інтерпретації. Загалом процес саморозвитку біологічно обумовлений і пов'язаний із соціалізацією та індивідуалізацією особистості, яка свідомо організовує власне життя і, отже, власний розвиток. Процес розвитку професійної компетентності, також залежить від навколишнього середовища, тому саме середовище має стимулювати професійний саморозвиток.

Ми можемо виокремити етапи формування професійної компетентності:

- самоаналіз та усвідомлення потреб;
- планування саморозвитку (цілі, технічні умови, рішення);
- самовизначення, аналіз, самокорекція [12, с. 12].

Важливе місце у формуванні професійної компетентності майбутнього вчителя посідає професійно-педагогічне спілкування, яке є основною формою педагогічного процесу. Професійно-педагогічне спілкування – це система прямих чи опосередкованих взаємодій вчителя, яка реалізується за допомогою вербальних та невербальних засобів з метою взаємного обміну інформацією та регулювання педагогічних відносин. Це дає можливість передавати студентам надбання людської культури, жагу здобувати знання; сприяти формуванню в них ціннісних орієнтацій. Освітнє спілкування пропонує обмін інформацією, співпереживання, пізнання особистості, самоствердження.

Педагогічне спілкування є одним із вирішальних факторів у створенні вчителем соціальних, професійних контактів як засобу самовираження через мову та мовлення. Він відображає ціннісні орієнтації, гармонію професійних знань, комунікативних та морально-психологічних навичок, характеризує його виховання, здатність висловлювати думки, відповідати етичним нормам спілкування та ін. Володіння мовною культурою та мовним етикетом вчителя є передумовою ефективності професійного та особистісного спілкування.

Мовна культура – це впорядкований набір нормативних, лінгвістичних засобів, розроблених практикою людського спілкування, які оптимально виражають зміст мови та відповідають умовам та цілям спілкування: емоційна виразність, образність, кольоровість, чистота, емоційність. Культура мови вчителя характеризується такими ознаками:

- *правильність*, тобто відповідність визнаним орфоепічним, орфографічним, граматичним та лексичним нормам;
- *різноманітність*: володіння мовним багатством людей, художньою та науково-популярною літературою, лексичним арсеналом літературної мови (освічена людина використовує в мові 6-9 000 слів), використання різних мовних одиниць;
- *виразність* для забезпечення оригінальності висловлювання з метою ефективного впливу на партнера по спілкуванню. Виразність розвивається на основі тренувань, власної творчості, спостережень за мовленням різних соціальних груп, аналітичного читання художньої літератури тощо. Це впливає на почуття аудиторії;
- *правильність* або *відповідність* висловлювань мовця його думкам: адекватна відповідність висловлювання, вживаних слів чи синтаксичних конструкцій реальності, умовам спілкування. Він передбачає ретельний підбір жанру тексту, умов, середовища, кольору спілкування і залежить від культурного та освітнього рівня мовців;
- *багатство* (різноманітність вживаних слів);
- *актуальність*: вибір та використання учителем важливих фактів, прикладів, малюнків тощо [9, с. 93-96].

Висока мовна культура у першу чергу визначається мовними навичками особистості. Умови досягнення мовних навичок – це, з одного боку, добре володіння виражальними засобами на всіх рівнях мовної системи, з іншого боку, досить високий ступінь загальної людської культури, оскільки мова виявляє себе повний інтелектуальний та творчий потенціал оратора. У цьому зв'язку В. Виноградов стверджував: «Висока лінгвістична культура усного та писемного мовлення, хороші знання та почуття рідної мови, вміння використовувати її виразність засоби та стилістична різноманітність – найкраща підтримка, правильна допомога та найнадійніша рекомендація для кожної людини у її соціальному житті та творчій діяльності» [4, с. 360]. Не можемо не погодитись з таким висловлюванням, оскільки воно є цінним не тільки для пересічної особистості, а й для педагогічних працівників, що забезпечують освітній процес в закладах вищої освіти з підготовки майбутніх учителів до здійснення педагогічної діяльності.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, можна зробити висновки про те, що висока мовна культура в першу чергу визначається мовними навичками особистості. Умови досягнення мовних навичок – це, з одного боку, добре володіння виражальними засобами на всіх рівнях мовної системи, з іншого – досить високий ступінь загальної людської культури, оскільки мова виявляє себе повний інтелектуальний та творчий потенціал вчителя-оратора.

Культура мовлення вчителя є не лише показником його професійних якостей, сформованості мовленнєвої компетентності, а й фактором, що впливає на його визнання у педагогічному світі. Учителі, які не володіють мовленням на належному рівні, не можуть бути задоволеними собою, що негативно позначається на їхній поведінці, особистому житті та професійній діяльності.

Спираючись на викладені в статті положення можна окреслити перспективи подальших досліджень з проблеми формування професійної мовленнєвої компетентності майбутнього вчителя початкової школи, які вбачаємо у поглибленому вивченні мотиваційних факторів в межах суб'єктно-предметної моделі здійснюваного освітнього процесу з метою формування та розвитку гармонійної, висококомпетентної творчої особистості майбутнього вчителя початкової школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ашиток Н. Комунікативна компетентність педагога. *Молодь і ринок*. 2015. № 6. С. 10-13.
2. Бернацька О. В. Використання ситуацій як засобу підвищення якості іншомовної підготовки майбутнього учителя. 2017. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/26802/1/44.pdf> (дата звернення : 31.05.2021)
3. Бігич О. Б. Передумови та складники системи методичної освіти майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи. *Вісник Житомирського педагогічного університету*. 2003. Вип. 12. С. 129-132.
4. Виноградов В. О художественной прозе. Москва : Гослитиздат, 1980. 360 с.
5. Гура О. І. Педагогіка вищої школи : вступ до спеціальності : Навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 178 с.
6. Долгова Л. А., Захарова Л. П., Шилова Л. Н. Культурная модель профессионального развития учителя. *Языковое образование в национально-культурном наследии России : исторические традиции, современность, взгляд в будущее*. Тезисы докладов к конференции. Москва : АПК и ПРО, 2001. С. 207-210.
7. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как регулятивно-целевая основа компетентностного подхода в образовании : труды методологического семинара. Москва : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. С. 25-26.
8. Климова К. Я. Теорія і практика формування мовно-комунікативної професійної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей педагогічних університетів : монографія. Житомир : ПП «Рута», 2010. 560 с.
9. Скворцова С. О. Професійна компетентність вчителя : зміст поняття. *Наука і освіта*, 2009. № 4. С. 93-96.
10. Скульський Р. П. Вчитися бути вчителем. Київ : Педагогіка, 2008. 155 с.
11. Смагіна Т. М. Поняття про структуру соціальної компетентності учнів як наукова проблема. *Вісник Житомирського державного університету*. Вип. 50. Педагогічні науки. 2010. С. 138-142.
12. Трофименко А. О. Формування навчальних компетентностей у майбутніх учителів предметів гуманітарного циклу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Тернопіль, 2008. 22 с.
13. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно ориентированной парадигмы образования. *Народное образование*. 2003. № 2. С. 58-64.
14. Чемерис І. Нові вимоги до спеціаліста : поняття компетентності. *Вища освіта України*. 2006. № 2. С. 84-87.
15. Ягупов В. В., Свистун В. І. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти. *Наукові записки НаУКМА. Серія «Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота»*, 2007. Т. 71. С. 3.
16. Competencies : Report of the Competencies Workgroup [Text]. *Department of Civil Service*. 2018. URL: <http://www.cs.state.ny.us/successionplanning/workgroups/competencies/CompetenciesFinalReport.pdf>[<http://www.cs.state.ny.us/successionplanning/workgroups/competencies/CompetenciesFinalReport.pdf>]
17. Schröder H. *Theorie und Praxis der Erziehung*. München, 1999. P. 103.

REFERENCES:

1. Ashytok, N. (2015). Komunikatyvna kompetentnist pedahoha [Communicative competence of the teacher]. *Molod i rynek – Youth and the Market*, 6, 10-13 [in Ukrainian].
2. Bernatska, O. V. (2017). Vykorystannia sytuatsii yak zasobu pidvyshchennia yakosti inshomovnoi pidhotovky maibutnoho uchytelia [Use of pedagogical situations as a means of improving the quality of learning English]. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/26802/1/44.pdf> (data zvernennia : 31.05.2021) [in Ukrainian].

3. Bihych, O. B. (2003). Peredumovy ta skladnyky systemy metodychnoi osvity maibutnoho vchytelia inozemnoi movy pochatkovoї shkoly [Prerequisites and components of the methodological education system of the future teacher of foreign language of primary school]. *Visnyk Zhytomyrskoho pedahohichnoho universytetu – Bulletin of Zaporizhia National University*, issue. 12, 129-132 [in Ukrainian].
4. Vynogradov, V. (1980). O khudozhestvennoi proze [About artistic prose]. Moskva : Hoslytyzdat [in Russian].
5. Hura O. I. Pedahohika vyshchoi shkoly : vstup do spetsialnosti [Higher school pedagogy : introduction to the specialty] : Navch. posib. dlia studentiv VNZ. Kyiv : Tsentr navchalnoi literatury [in Ukrainian].
6. Dolhova L. A., Zakharova L. P., Shylova L. N. (2001). Kulturnaia model professyonalnoho razvytyia uchytelia [Cultural model of teacher's professional development]. *Yazykovoie obrazovanye v natsyonalno-kulturnom nasledy Rossyy : ystorycheskye tradytsyy, sovremennost, vzghliad v budushchee – Language education in the national and cultural heritage of Russia : historical traditions, modernity, a look into the future. Tezysy dokladov k konferentsyy*. Moskva : APK y PRO, 207-210 [in Russian].
7. Zymniaia, Y. A. (2004). Kliuchevye kompetentnosti kak rehuliatyvno-tselevaia osnova kompetentnostnoho pokhoda v obrazovanny [Key competencies as regulatory and target basis of competency approach in education] : trudyi metodologicheskogo seminaru. Moskva : Yssledovatel'skiy tsentr problem kachestva pidhotovky spetsyalystov, 25-26 [in Russian].
8. Klymova K. Ya. (2010). Teoriia i praktyka formuvannia movno-komunikatyvnoi profesiinoi kompetentsii studentiv nefilolohichnykh spetsialnostei pedahohichnykh universytetiv [Theory and practice of formation of linguistic and communicative professional competence of students of non-philological specialties of pedagogical universities] : monohrafiia. Zhytomyr : PP «Ruta» [in Ukrainian].
9. Skvortsova S. O. (2009). Profesiina kompetentnist vchytelia : zmist poniattia [Professional competence of the teacher : the meaning of the concept]. *Nauka i osvita – Science and education*, issue 4, 93-96 [in Ukrainian].
10. Skul'skyi, R. P. (2008). Vchytysia buty vchytel'em [Learning to be a teacher]. Kyiv : Pedahohika [in Ukrainian].
11. Smahina, T. M. (2010). Poniattia pro strukturu sotsialnoi kompetentnosti uchniv yak naukova problema [The concept of the structure of social competence of students as a scientific problem]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu – Bulletin of Zhytomyr State University*, issue 50. Pedahohichni nauky, 138-142 [in Ukrainian].
12. Trofymenko, A. O. (2008). Formuvannia navchalnykh kompetentnostei u maibutnykh uchyteliv predmetiv humanitarnoho tsyклу : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. Nauk. *Extended abstract of candidate's thesis*. Ternopil [in Ukrainian].
13. Khutorskoi, A. V. (2003). Kliuchevye kompetentsyyi kak komponent lychnostnooryentirovannoi paradyhmy obrazovanyia [Key competencies as a component of the personal-oriented paradigm of education]. *Narodnoe obrazovanye – National education*, 2, 58-64 [in Russian].
14. Chemerys I. (2006). Novi vymohy do spetsialista : poniattia kompetentnosti [New requirements for a specialist : the concept of competence]. *Vyshcha osvita Ukrainy – Higher education in Ukraine*, 2, 84-87 [in Ukrainian].
15. Iahupov, V. V., Svystun, V. I. (2007). Kompetentnisnyi pidkhid do pidhotovky fakhivtsiv u systemi vyshchoi osvity [Competence approach to the training of specialists in the system of higher education]. *Naukovi zapysky NaUKMA – Scientific notes of NaUKMA. Seriya «Pedahohichni, psykhologichni nauky ta sotsialna robota»*. Vol. 71, 3 [in Ukrainian].
16. Competencies : Report of the Competencies Workgroup [Text]. *Department of Civil Service*. (2018) URL: <http://www.cs.state.ny.us/successionplanning/workgroups/competencies/CompetenciesFinalReport.pdf> [http://www.cs.state.ny.us/successionplanning/workgroups/competencies/CompetenciesFinalReport.pdf]. [in English].
17. Schröder H. (1999). Theorie und Praxis der Erziehung. München, 103 [in Germany].